

Tien jaar leerkracht met een bul

De universitaire pabo bestaat tien jaar. Inmiddels staan er honderden universitair opgeleide leerkrachten voor de klas. Gebruiken zij hun onderzoeksvaardigheden nog?

Kijk voor meer onderzoek naar universitair opgeleide leraren op didactiefonline.nl.

Sinds 2008 zijn op zes universiteiten, in samenwerking met hogescholen, opleidingen tot leraar basisonderwijs opgericht. De leerkrachten die hier afstuderen, onderscheiden zich door theoretische kennis en vaardigheden om onderzoek uit te voeren en te interpreteren. Ze volgen een deel van hun opleiding op de hogeschool en een deel aan de universiteit. Drie jaar lang volg ik tien leerkrachten en hun schoolleiders (op tien verschillende scholen) en interview ze jaarlijks over onderzoeksmatig werken. Dit heb ik gedefinieerd als systematische reflectie,

onderzoek gebruiken en onderzoek doen. Na de eerste ronde interviews is duidelijk dat alle tien leerkrachten reflecteren op hun lessen: ze evalueren hun lessen en denken na over verbeteringen. Ook gebruiken ze daarbij alle tien data, zoals toetsgegevens, gegevens uit observaties of handelingsplannen. Een van de leerkrachten die ik interviewde neemt bijvoorbeeld twee keer per jaar bij zijn leerlingen de vragenlijst interpersoonlijk leraarschap (VIL) af. 'Die analyseer ik,' zegt hij, 'om te kijken hoe leerlingen mij vinden ten opzichte van hoe ik tegenover ze sta. En op basis daarvan probeer ik ook mijn gedrag aan te passen.'

That helps!

Wat stimuleert of bemoeilijkt onderzoeksmatig werken volgens universitaire opgeleide leerkrachten?

- ✔ **Bevorderend:**
 - Eigenaarschap, veel vrijheid in lesgeven, ruimte voor eigen initiatieven en invloed op het beleid.
 - Duidelijke visie van schoolleider.
 - Tijd.
- ✘ **Belemmerend:**
 - Geen tijd voor onderzoek.
 - Geen onderzoekende cultuur.
 - Beginnende leerkrachten worden nog in beslag genomen door het lesgeven. Voor onderzoeksmatig werken blijft dan weinig ruimte over.

Leerkrachten met een specifieke functie als onderzoekende leerkracht ervaren meer mogelijkheden om onderzoeksmatig te werken in de school. Zo zegt een van hen: 'Nu ik onderzoeksbegeleider ben geworden, ben ik voor de anderen nog wat zichtbaarder. Ik kan de afspraken plannen en meedenken over de onderzoeksvragen die we hebben als school.'

Onderzoek gebruiken en doen

Acht van de tien leerkrachten zeggen gebruik te maken van onderzoek in hun lessen, bijvoorbeeld literatuur over hoe je beter kunt omgaan met gedragsproblematiek van leerlingen. Ook noemen sommigen dat ze bij het zoeken naar een nieuwe methode bekijken of uit onderzoek is gebleken dat die effectief is. Ze proberen literatuur toe te passen binnen hun eigen praktijk, zoals een leerkracht omschrijft: 'Ik heb allerlei handboeken waarin ik lees hoe je omgaat met kinderen met bijvoorbeeld autisme of hechtingsproblemen. Dan ga ik kijken of het werkt en zo niet, dan doe ik weer even een stap terug om te bekijken hoe ik het ga aanpakken.' Slechts drie leerkrachten doen daadwerkelijk onderzoek op hun school. Het gaat dan vaak om onderzoeksprojecten in school, zoals een van hen beschrijft: 'In de onderzoeksgroepen gaan we data verzamelen en op basis daarvan resultaten en aanbevelingen schrijven.'

Wat zeggen de schoolleiders?

Volgens hun schoolleiders kunnen de universitair opgeleide leerkrachten goed reflecteren en hebben zij een kritische en analytische houding. Zoals een

van hen zegt over een academische leerkracht: ‘Wat ik op dit moment heel erg zie: ze heeft een kritische blik, zowel in de klas als schoolbreed. Ze heeft dingen snel in de gaten en is ook niet bang om haar mening daarover te geven. En ze is een volwaardige meedenkpartner.’

Academische leerkracht gebruikt literatuur, maar doet zelf weinig onderzoek

Drie schoolleiders bevestigen dat de academische leerkrachten in hun team onderzoek gebruiken. ‘Hij heeft meer beschikking tot bronnen of hij kan daar makkelijker aan komen,’ zegt een schoolleider over een van hen. ‘Er is geen onderwerp of hij kan er niet even een artikel bij plukken om het te onderbouwen. Dat zie ik bij anderen niet. Daar zit wel een verschil in.’ Alleen het zelf doen van onderzoek zien de schoolleiders weinig.

Les gaat voor

Zes leraren geven aan dat onderzoeksmatig werken niet altijd een thema is op school. Daar gaat het vooral om het lesgeven: ‘Er is nog niet echt ruimte voor. Ik weet ook niet of het breed gedragen zou worden door het team. We zijn allemaal heel hard bezig om het voor de kinderen en de klas zo goed mogelijk te doen, maar echt een onderzoek vanuit onszelf... Ik heb het gevoel dat het nog steeds een beetje wordt gezien als: daar heb je haar weer, met haar universitaire pabo.’ ■

Op 28 maart vierde de academische pabo haar tienjarig jubileum. Jan Baan hield daar een TED-talk, zie didactiefonline.nl.

Bouten en baco's

Juf, wat is dat?’ vraagt Lars, wijzend naar mijn jaszak waar een oranje zakje uit steekt. Hij staat in de rij om naar buiten te gaan. ‘Dat zijn bouten en moeren. Ik ga een fietsje repareren.’ Victor schiet op me af. ‘Oh, welke fiets dan? Ik zal wel even helpen, juf!’ Victor is onze klusfanaat. Hij helpt zijn vader vaak met klussen op de boot en bracht vorige week nog een grote tang mee voor de letter ‘t’ in de lettermuur. Eenmaal buiten zijn de meesten het zakje alweer vergeten, behalve Victor. Hij snelt achter me aan als ik weer naar binnen glij om het fietsje te halen. ‘Ik help je, hoor!’

De kluskennis van m'n kleuters kan ik vaker gebruiken

Ik kruip onder de trap, naar een soort dump met kapotte spullen en materiaal van de overblijfclub. ‘Wow, dit is de kelder!’ hoor ik achter me. Na veel onhandig gemorrel trek ik de twee onderdelen

onder de trap vandaan. Het fietsje is van het model ‘strijdwagen’. Kapot, maar met een nieuwe moer moet hij het zo weer doen. Nu nog gereedschap. Victor volgt me weer op de voet met een grote grijns op zijn gezicht, duidelijk in zijn nopjes. In de kamer van meester Roy (de conciërge) staat een gereedschapskist onder in de kast. Zonder bouten overigens, want hij had geen tijd om die te halen. Dat heb ik zelf maar gedaan, afgelopen weekend. ‘Wow, de kelder van meester Roy!’ Kennelijk moet Victor altijd naar de kelder om gereedschap te halen. Als ik het hem vraag, krijg ik geen antwoord, hij kijkt me wat verbaasd aan. ‘Draag jij deze even?’ ‘Aha, een baco,’ zegt hij. Oh ja, zo heette dat ding... Victors kennis kan ik nog wel eens gebruiken in de klas. Misschien toch maar een thema ‘bouw’ doen: timmeren in de klas, de juiste moer op de bout draaien, zelf van alles ontwerpen en maken. Dat zal Victor in elk geval wel leuk vinden.

Buiten heeft Victor de twee onderdelen van de strijdwagen snel in elkaar geschoven, terwijl ik het zakje bouten probeer open te trekken. Ik doe een schietgebedje dat de bout past. Ik ben al twee keer tevergeefs naar de bouwmarkt geweest: het bovenste gat bleek veel groter dan het onderste en de bout paste dus niet. Met veel moeite draait m'n collega, die te hulp is geschoten, de schroef erin, onder toezien van onze Victor. En... het past! Hoera, dat scheelt weer minstens tweehonderd euro voor een nieuwe fiets. Met een grote glimlach fietst Victor ervandoor. Het testritje is geslaagd!

Eline

Eline is leraar in groep 1/2 op een basisschool in de Randstad. Lees meer columns op didactiefonline.nl.